

רשות ההגבלים העסקיים

ייצור לצורך יצוא ושיווק משותף בחו"ל - אגן ומכתשים

החלטה בעניין פטור מאישור הסדר כובל

א. הקדמה

ביום 31.5.95 הגיעה לרשות ההגבלים העסקיים בקשה להארכת פטור מאישור הסדר כובל בהתאם לסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 (להלן: "חוק ההגבלים"). הצדדים להסדר המבקשים את מתן הפטור הנם חברת אגן יצרני כימיקלים בע"מ (להלן: "אגן") וחברת מכתשים מפעלים כימיים בע"מ (להלן: "מכתשים").

ההסדר הכובל הינו הסכם בכתב בין הצדדים, לפיו אגן ומכתשים מחלקות ביניהן יצור חומרים כימיים (בעיקר חומרי הדברה) ותערובותיהם עם חומרים אחרים המיועדים לשימוש בחקלאות (למעט זבלים ודשנים) לצורך ייצוא (לפי סוגי המוצרים והשימוש בהם), וכן מאחדים את מערך השיווק של החומרים דלעיל לחו"ל (להלן: "ההסדר").

סוגיית ההסדר נבדקה על ידי בעזרת כלכלן רשות ההגבלים העסקיים. מסקנתנו, כמו גם המלצת סגן מנהל מנהל כימיה ומחצבים במשרד התמ"ס, הינה כי ההסדר מגביל באופן לא משמעותי את התחרות בענף חומרי ההדברה. בהתאם, מצאתי כי אפשר ליתן פטור מאישור הסדר כובל, כאמור בסעיף 14 לחוק ההגבלים, להסכם האמור.

תחילה אתאר בקצרה את הצדדים להסדר, ההסדר בעבר, עיקרי ההסכם, ולבסוף אביא את תמצית נימוקיי למתן הפטור.

ב. הצדדים להסדר

1.ב מכתשים

כור כימיה בע"מ מחזיקה ב- 64.7% ממניות מכתשים. יתרת המניות מוחזקת על ידי הציבור. החברה עוסקת בייצור של כימיקלים להגנת הצומח (חומרי הדברה), בעיקר קוטלי חרקים וקוטלי פטריות, וכן בייצור מוצרי כימיה מורכבים יותר, כגון תוספים מעכבי בעירה לפלסטיקה, וחומרי ביניים לתעשייה הפרמצבטית, לתעשיות הצבעים ולתעשייה הצבאית. החברה מייצרת גם מוצרים שהנם תוצרי לוואי של מוצריה העיקריים, וכן כימיקלים לתעשיית הדפוס והפוטו, שרפי פוליאסטר וכימיקלים תעשייתיים שונים.

החברה מוכרת בישראל בנוסף למוצריה גם חומרי הדברה מייצורן של חברות זרות, אשר היא פועלת כנציגתן בישראל. החברה מייבאת חומרים אלה בתצורתם הטכנית, ומייצרת מהחומר הטכני פורמולציות המיועדות לשימוש על ידי הצרכן הסופי.

2.ב אגן

מכתשים מחזיקה 45% ממניות אגן, וכור תעשיות מחזיקה כ- 2% נוספים. בפועל, מכתשים הינה בעלת השליטה באגן, וזאת מכוח הסכם הצבעה שנחתם עם בעלי מניות אחרים של אגן, על פיו למכתשים זכות למנות את מרבית חברי הדירקטוריון של אגן, וכן האפשרות לכוון את פעולותיה ועסקיה. בהתחשב בכך עורכת מכתשים דו"חות כספיים מאוחדים עם אגן.

עיקר עיסוקה של אגן הוא ייצור חומרי הדברה, בעיקר קוטלי עשבים ומווסתי צמיחה. בנוסף, עוסקת אגן בפיתוח וייצור חומרי ריח לתעשיית התמרוקים.

אגן ביחד עם מכתשים (בחלקים שווים) מחזיקה באמצעות חברת החזקות במלוא הבעלות והשליטה במספר חברות בחו"ל, העוסקות בעיקר בשיווק מוצריהן. בנוסף, הקימו שתי החברות בשנת 1993 חברה לייצור ושיווק צבעים - פריזמה תעשיות צבעים בע"מ.

ג. ההסדר בעבר

ההסדר נרשם לראשונה במרשם ההסדרים הכובלים בתאריך 13.10.70. ההסדר נעשה לתקופה של 20 שנים, ואושר על ידי המועצה לפיקוח על הגבלים עסקיים בכל פרק זמן של מספר שנים:

1. ביום 11.2.71 אושר לתקופה של 5 שנים.
2. ביום 29.4.76 אושר לתקופה נוספת של 5 שנים מיום 11.2.76.
3. ביום 15.7.81 אושר לתקופה נוספת של 5 שנים.
4. ביום 6.3.87 אושר לתקופה נוספת עד ליום 30.9.90, דהיינו עד לתום תקופת ההסדר לפי ההסכם הראשון בין אגן ומכתשים מיום 30.9.70 (להלן: "ההסכם המקורי").
5. עם סיום ההסדר ביום 30.9.90 המשיכו אגן ומכתשים להפעילו, ללא צורך באישור, וזאת מאחר ואגן הפכה להיות חברת בת של מכתשים. בחודש מאי 1992 הוארך ההסכם המקורי בין הצדדים עד ליום 31.5.95, כאשר הצדדים ראו הארכה זו כאילו נעשתה כבר ביום 30.9.90.
6. ביום 31.8.93, לאחר שאגן חדלה להיות חברה בת של מכתשים, פנו הצדדים לממונה על ההגבלים העסקיים בבקשת פטור. ביום 14.9.93 פטר הממונה את ההסדר מחובת אישור בית הדין להגבלים עסקיים. פטור זה ניתן עד ליום 31.5.95.
7. ביום 26.5.95 הוארך ההסכם המקורי בין הצדדים ב- 5 שנים נוספות, דהיינו עד ליום 31.5.2000.

ד. ההסכם

עיקרי ההסכם המקורי בין הצדדים הנם:

1. שני הצדדים עוסקים בייצור חומרים פעילים ותכשירים. מרבית תוצרתם של הצדדים מופנית ליצוא. ייצור המוצרים מחייב מאמצים ניכרים במחקר ובפיתוח של מוצרים חדשים, של שיטות ייצור ושל השימוש במוצרים.

2. המוצרים מתחלקים לקבוצות, בהתאם לשימושים בהם, וכל אחד מהצדדים התמחה במחקר, בפיתוח, בייצור ובשימוש של קבוצות מסוימות של מוצרים ורכש ידע וניסיון במסגרת אותן קבוצות.
3. פיתוח והרחבת ייצור המוצרים בעתיד, מחייבים התרכזות בקבוצות מסוימות ומוגדרות של מוצרים, כדי לאפשר ניצול וייעול מרביים של המאמצים ושל הידע במחקר ובפיתוח ושל האמצעים והניסיון בייצור ובשימוש.
4. שני הצדדים מעוניינים לחלק ביניהם את הייצור לצורך יצוא ולאחד ביניהם את השיווק לחו"ל.
5. העיסוק במוצרים יחולק כך שאגן תעסוק בקבוצות של קוטלי העשבים, ההורמונים הצמחיים, מווסתי הצמיחה ומשלכי העלים. מכתשים תעסוק בכל יתר הקבוצות, זולת קבוצת הכימוסטרילנטים וקבוצת הסקס-אטרקטנס. אגן תמשיך לעסוק במוצר מדביר פטריות מנב ומכתשים תימנע מלעסוק בו. מכתשים תמשיך לעסוק במוצרים 2,4 D ו-M.C.P.A ותולדותיהם ואגן תימנע מלעסוק בהם. בנוסף, במוצרי הדיקופול והטדיון תעסוק גם אגן, במוצרי כלורובנזילט וסקוסטרן יעסוק אותו צד שתהליך הייצור שפותח כבר על דיו, הינו יעיל וזול יותר.
6. יבקש מי מהצדדים להתחיל בעיסוק במוצרים מקבוצת הכימוסטרילנטים או מקבוצת הסקס-אטרקטנס, ייקבעו שני הצדדים בהסכמה מי מהם הוא שיעסוק במוצרים האמורים.
7. כל אחד מהצדדים מתחייב בזה כלפי משנהו שלא לעסוק במוצרים, בין במישרין ובין בעקיפין, בין בעצמו ובין יחד או בשותפות עם אחר או אחרים, ובין באופנים אחרים, אלא על פי הוראות הסכם זה.
8. מוסכם בזה כי כל היצוא של המוצרים מייצורם של שני הצדדים יעשה במשותף לפי הוראות הסכם זה.
9. תוקם ועדת יצוא שתהיה מורכבת מארבעה חברים: שניים מטעם מכתשים ושניים מטעם אגן. הוועדה תקבע את מדיניות היצוא של המוצרים, לרבות: בעניין סוגי המוצרים שייוצאו לכל מקום ומקום, בעניין פורמולציה של תכשירים בארץ היעוד ובעניין אריזתם הקמעונאית של מוצרים בארץ היעוד. הוועדה תיקבע את מדיניות המחירים והאשראים, דרכי השיווק של המוצרים בארצות היצוא, לרבות: שיווק באמצעות סוכנים, שיווק ישיר ללקוחות, שיווק על ידי מתווכים, תנאי ושיטות השיווק, שיעורי העמלות לסוכנים ויתר תנאי ההתקשרות עמם, יחסים עם מתחרים, הקמת משרדי יצוא, סוכנויות או חברות שיווק בארצות היצוא.

10. כל הזמנה ליצוא מוצרים שתגיע ישירות למי מהצדדים - תועבר על ידו למנגנון. הצד המתאים יבצע את ההזמנה על פי הנחיות וועדת היצוא. האספקה תהיה בשם הצד המתאים ועל אחריותו ולזכותו ועל חשבונו. המוצרים המיוצאים יישאו את השמות והסימנים המסחריים של הצד המתאים או שבשימוש. הרישוי והרישום בחו"ל של השמות והסימנים המסחריים בגין המוצרים יעשה ויהיה על שם הצד המתאים.

11. כל הוראת הסכם החלה בגין יצוא מוצרים או מכירתם ליצוא, יראוה כאילו היא חלה גם בגין מכירת מוצרים בישראל לשם צריכתם בחו"ל, כאשר המוצרים שנמכרו כך אכן נצרכו בחו"ל.

12. כל הוראות ההסכם יחולו גם על ובגין ייצור חומרים פעילים בכל מקום שהוא בחו"ל - כאילו זהו ייצור מוצרים לצורך יצוא, מכירה לכל מישהו בישראל לשם שימוש בחו"ל של ידע בגין ייצור חומרים פעילים וגם / או בגין שיווקם - כאילו זהו יצוא של מוצרים.

ה. ההצדקה למתן הפטור

1. שתי החברות קשורות בקשרי בעלות האחת עם רעותה. מכתשים הינה בעלת השליטה בפועל באגן, והיא כאמור גם זו הממנה את מרבית הדירקטורים באגן. אם מכתשים היתה מחזיקה בכ- 3 אחוזים נוספים ממניות אגן, לא היתה נדרשת הגשת בקשת פטור זו, מאחר וההסדר היה נופל בגדר סעיף 3 (5) לחוק ההגבלים העסקיים.

2. ההסדר עסקינן אך בייצור לצורך יצוא ובמכירה ליצוא. לפי הנתונים שהועברו לידינו, עיקר תוצרתן של אגן ומכתשים מופנית ליצוא, וכן קיימת מגמה של גידול בכמויות היצוא שלהן, כבר מהשנה הראשונה לקיום ההסדר. החברות טוענות, כי גידול זה נתאפשר רובו ככולו כתוצאה מקיומו של ההסדר. לפיכך, הן טוענות, כי ההסדר הינו תנאי הכרחי הן לשמירה על היקף היצוא בסדרי הגודל שניתנו בידינו, והן להמשך גידול היקף היצוא בעתיד.

3. בשוק הבינלאומי מתחרות אגן ומכתשים בקונצרנים הגדולים בעולם של התעשייה הכימית. בתחרות עימם יכולות החברות, באמצעות מנגנון השיווק המשותף לנצל יתרונות יחסיים, כגון גמישות בייצור ובשיווק, התאמת סוג ואיכות המוצרים לשווקים ייחודיים, ייצור מוצרים מורכבים שאינם קומודיטיס בלבד, ורישוי אשר קיים למגוון מוצריהן.

4. חלוקת הייצור לצורך יצוא אינה חריגה עקב מאפייני שוק חומרי ההדברה. מקובל בעולם, לבצע חלוקה בין ייצור קוטלי עשבים ומוסתי צמיחה באתר אחד (אגן), ובין קוטלי חרקים וקוטלי פטריות באתר אחר (מכתשים), שכן קיימת סכנה של זיהום הדדי בין סוגי המוצרים הללו.

5. השיווק המשותף חוסך עלויות תפעול כפולות, דוגמת: מתן הדרכה מקצועית קבועה בארצות השיווק, החזקת משרדים ומומחים בארצות השיווק, פרסומת מיוחדת והשתתפות בכנסים וימי עיון. שיווק משותף יביא לאי כפילות ושיתוף משאבים גם בתחום המומחיות והידע בגידולים החקלאיים של החברות ובנגעים הפוגעים בגידולים אלה.

6. שיווק משותף, הכולל מוצרים מכל קבוצות חומרי ההדברה מאפשר הצעת מגוון רחב יותר של מוצרים לקהל הלקוחות בשווקי חו"ל. לטענת החברות, שיווק כזה אף מגדיל את היעילות, מאחר והשימוש במוצרים מקבוצת מוצרים מסוימת אחת קשור וכרוך עם השימוש במוצרים מקבוצה מסוימת שניה.

ו. סוף דבר

נוכח כל האמור לעיל, הגעתי לכלל החלטה, כי אתן פטור להסכם בין מכתשים מאישור הסדר כובל על ידי בית הדין להגבלים עסקיים.

הפטור יעמוד בתוקפו לתקופה של חמש שנים.

החלטתי זו נתונה לערר בפני בית הדין להגבלים עסקיים על ידי ארגון צרכנים, איגוד עסקי או כל הרואה עצמו נפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

כמו כן, תבחן החלטה זו על ידי במקרה של שינוי נסיבות מהותי, או במידה ויוצג לפני מידע שלא הובא לידיעתי ואשר יש בו כדי להקרין על הבקשה המאושרת בזאת.

ניתן היום 23 ליולי 1995, בירושלים.

ד"ר יורם טורבוביץ

הממונה על ההגבלים העסקיים